

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

Esityksen mukaisesti.

2 b § Päätös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

Esityksen mukaisesti.

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

Käyttämättä jätetystä palvelusta tulee voida periä 15 vuotta täyttäneeltä ja sitä vanhemmalta maksu. Tässä luonnoksessa on hyvää esitys peruuttamattoman käynnin maksullisuuden laajentamisesta. Hallituksen esitykseen tulisi kuitenkin määritellä tarkemmin, mitä tarkoitetaan hyväksyttävällä syyllä tai maksun perimisen kohtuuttomuudella.

5 § Maksuttomat terveyspalvelut / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Esitys alle 18-vuotiaiden hoidon maksuttomuudesta on hyväksyttävissä, mikäli euromääräisesti kompensoidaan täysimääräisesti kunnille ja kuntayhtymille, sillä kyseessä on merkittävä osuus asiakasmaksuissa. 18 vuotta täyttäneiden peruskoululaisten suun terveydenhuollon ja kouluterveydenhuollon esityksen mukaisella maksuttomuudella ei ole taloudellista merkitystä kunnalle.

Esitys hoitajakäyntien maksullisuuden poistamisesta vaikuttaa olevan keskeneräinen, sillä Suomen tutkimusnäyttö ei tue maksun aiheuttavan hoidon viivästymistä. Perusteena ei voi käyttää muun maan näyttöä, koska sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja rahoituspohja ovat erilaisia kuin Suomen. Hoitajakäyntien maksulla voidaan ohjata asiakkaiden/potilaiden asiointia digitaaliseen suuntaan. Hoitajakäyntien maksulle olisi luontevampaa säätää enimmäismäärä.

Esitystä lausuntomaksujen selkiyttämistä tarvitaan ja samassa yhteydessä tulisi tarkastella muun muassa mitä etuuksia varten tarvitaan lääkärinlausunto ja mihin ei. Jos lausunto tarvitaan rahallisen etuuden saamiseksi, se voisi olla maksullinen, jolloin sillä olisi ohjaava merkitys tilanteissa, joissa etuuden edellytykset eivät täyty mutta potilas vaatii lausuntoa. Lisäksi eräät lausunnot, kuten harrastuksiin, ulkomaille muuttoon, vaihto-oppilasvuosiin, ampuma-aselupaan ja ajokorttiasioihin, tulee säilyä maksullisina.

Esitys kaippaa selkiyttämistä sen osalta, että miten erotellaan jatkossa maksuttomuuden suhteen vastaanotot, jonne potilas saapuu esimerkiksi vatsakivun tai muun oireen vuoksi ja vasta tarkemmissa tutkimuksissa löytyy tartuntatauti; palautetaanko maksut jälkikäteen. Lisäksi selventämistä tarvitaan miten maksuttomuus tilanteissa, joissa asiakkaalla/potilaalla on monta asiaa ja niistä yksi liittyy esityksen mukaisesti maksuttomiin terveyspalveluihin; muuttuuko käynti silloin maksuttomaksi.

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

Esitys hammashoitomaksujen huomioimisesta maksukattoon on hyväksyttävissä, mikäli euromääräisesti kompensoidaan täysimääräisesti kunnille ja kuntayhtymille, sillä kyseessä on merkittävä osuus asiakasmaksuissa.

Maksukaton täyttymisen seurantavastuuta ei tule siirtää kunnalle tai kuntayhtymälle vaan se tulee olla edelleenkin asiakkaalla/potilaalla itsellään.

7 b § Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär

Esityksessä on selkiytetty palvelun pitkäaikaisuuden koskemaan laitoshoidon lisäksi myös tehostettua palveluasumista ja pitkäaikaista perhehoitoa.

7 c § Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

Esitys on hyväksyttävissä, kun sitä tarkennetaan siltä osin, että mitä palvelun pitkäaikaismaksuun sisältyy tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa verraten nykyiseen laitoshoidon sisältöön. Käyttövaran yhdenmukaistaminen on kannatettavaa.

Esitys sisältää tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen perhehoidon osalta suuremman asiakkaan henkilökohtaiseen käyttöön jäävän käyttövaran kuin pitkäaikaisessa laitoshoidossa, joten tältäkin osin sisältöä on tarkennettava.

10 b § Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård

Esityksen mukaisesti, mutta laskennallisen metsätulon osalta on selkiytettävä se, että vaaditaanko asiakasta toimittamaan todisteeksi asiantuntijan lausunto siitä, ettei metsä tosiasiallisesti tuota, jolloin laskennallista tuottoa ei huomioitaisi tuloina.

10 c § Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

Asumismenojen vähentäminen maksun määräämisen perusteena olevista tuloista voidaan pitää kohtuullisena kaikissa asumismuodoissa kolmen kuukauden ajalta, sillä kohtuullisten asumiskustannusten selvittäminen puolen vuoden ajalta on haasteellista. Toisaalta huomionarvoista on myös se, että harvoin pitkäaikaiseen palveluun sijoitutaan välittömästi vaan paikkaa odotetaan, jolloin on mahdollista esimerkiksi omistusasunnon osalta tehdä tarvittavia valmisteluja.

Esitykseen on tarkennettava, mitä omistusasunnon kuluja pidetään välttämättöminä, kenen vastuulla tuloista tehtävät vähennykset on esittää ja tuleeko kuluista esittää esimerkiksi tositteita tai todistuksia.

10 d § Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig familjevård

Esityksessä on erityiseksi vähennykseksi kirjattu tehostetun palveluasumisen asumiseen liittyvät kustannukset sekä lääkeshoidon kustannukset, mutta ei ateriapalveluun liittyviä kustannuksia. Tehostettu palveluasuminen avohoidon palveluna ei ole sisältänyt nykyisellään ateriapalveluita vaan asiakas on maksanut niistä erikseen ja ne on huomioitu vähennyksinä.

Lääkekustannusten huomioiminen vuosiomavastuun suuruisena on kannatettavaa.

10 e § Jatkuva ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

Ehdotettu uusi pykälä rinnastaa kotihoidon, tuetun asumisen ja palveluasumisen samankaltaiseksi palveluksi, josta perittäisiin maksut jatkossa samalla periaatteella. Tältä osin esitys on kannatettava ja selkeyttää erityisesti ikääntyneiden palveluiden asiakasmaksujen määräytymisperusteita.

Esitykseen on tarkennettava, tehdäänkö maksupäätös brutto- vai nettotuloista ja mitä tarkoitetaan maksun määräämisellä kalenterikuukausittain, sillä luonnoksessa on mahdollisuus tehdä erilaisia tulkintoja näistä asioista. Tulkinnanvaraista on myös se, että miten asiakassuunnitelmaan lisätään lääkkeiden annosjakeluun käytetty aika, kun annosjakelu ostetaan esimerkiksi apteekista.

Esityksessä on maksuprosentit määritelty kuukausittaisten palvelutuntien perusteella 35:een eri luokkaan, mikä merkittävä muutos nykyiseen. Tällä on vaikutusta asiakasmaksutulojen

pienentymisen lisäksi myös asiakassuunnitelmien ja sen perusteella tehtävien maksupäätösten työmäärän kasvuun, mikä lisää huomattavasti kustannuksia sekä tarvetta hallinnolliseen resurssointiin. Nämä tuottojen vähennykset ja kustannusten lisäykset tulisi euromääräisesti kompensoida täysimääräisesti kunnille ja kuntayhtymille. Lisäksi kustannuksissa tulisi huomioida asiakas- ja potilastietojärjestelmiin, hinnastoihin sekä laskentaperusteisiin tulevat muutokset.

10 f § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Esityksen mukaisesti.

10 g § *Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Esityksen mukaisesti.

10 h § *Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice*

Tukipalvelumaksujen yhdenmukaistaminen ja mahdollisen kattohinnan asettaminen olisi kannatettavaa lain uudistamisen yhteydessä.

10 i § *Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog*

Esityksen mukaisesti, mutta laskennallisen metsätulon osalta on selkiytettävä se, että vaaditaanko asiakasta toimittamaan todisteeksi asiantuntijan lausunto siitä, ettei metsä tosiasiallisesti tuota, jolloin laskennallista tuottoa ei huomioitaisi tuloina.

10 j § *Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift*

Esitykseen tulee tarkentaa asiakkaan tai hänen edustajansa velvollisuus toimittaa tuloseelvitys ja siihen tarvittavat liitteet sekä missä ajassa selvitys on annettava. Mikäli he eivät ilmoita tulojaan, niin kunnalla tai kuntayhtymällä olisi oikeus periä niin sanotusti palvelusta korkein maksu (enimmäismaksu). Tämä toki edellyttää myös sen, että lakiin säädetään enimmäismaksun suuruus.

Lisäksi luonnokseen on tarkennettava asiakkaan tai hänen edustajansa velvollisuus ilmoittaa tuloissa tapahtuneet muutokset, joilla on vaikutusta asiakasmaksun suuruuteen. Mikäli asiakas tai hänen edustajansa eivät ilmoita muutoksia, ja muuttuneet tulot huomioidaan säännöllisen tarkastuksen yhteydessä, niin tulisi olla määritelmä missä ajassa maksupäätös on oikaistava ja mahdollisuus toimittaa lisälasku asiakkaalle.

Esitykseen olisi oleellista määrittää myös missä ajassa maksupäätös palveluihin liittyen on asiakkaalle annettava, sillä maksupäätös voi tulla 1-3 kuukauden viiveellä palvelun aloittamisesta johtuen, että odotetaan tuloselevitystä.

10 k § *Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften*

Esityksen mukaisesti. Toki asiakkaan näkökulmasta saattaa syntyä tilanne, että asiakas maksaa kunnalle tai kuntayhtymälle sekä tehostetusta palveluasumisesta että vuodeosasto hoidosta yhtäaikaaisesti.

11 § *Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift*

Esityksen mukaisesti, mikä turvaa selkeästi asiakkaan oikeuksia ja ohjaa kunnan tai kuntayhtymän viranomaistoimintaa nykyistä enemmän.

13 § *Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland*

Esityksen mukaisesti.

14 § *Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen*

Esityksen mukaisesti.

14 a § *Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar*

Esityksen mukaisesti.

15 § *Muutoksenhaku / Ändringsökande*

Esityksen mukaisesti.

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

Voimaantulon ajankohta on tiukka, sillä asiakasmaksulain muutokset edellyttää toimenpiteitä asiakas- ja potilastietojärjestelmiin, jotka eivät todennäköisesti ole valmiina esitetyssä voimaantuloajankohdassa. Mikäli asiakas- ja potilastietojärjestelmään ei ole tehty muutoksia, niin ne viivästyttävät kuntien ja kuntayhtymien asiakaslaskutusta ja lisäten samalla riskiä asiakasmaksutuottojen saamatta jäämiselle.

Lisäksi voimaantuloajankohdassa on huomioitava, että kuntatalouden suunnitelmat toteutetaan jo kesäkaudella 2020, jolloin pitäisi kyetä huomioimaan asiakasmaksuissa tapahtuvia muutoksia.

Muuta: Siilinjärven kunta toteaa em. lisäksi, että luonnos asiakasmaksulaista tällaisenaan tulisi heikentämään merkittävästi sosiaali- ja terveyspalveluiden taloutta.

Kohonen Tuula
Siilinjärven kunta